



Naturresursfrågor och vattenrätt

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar bostadsutskottet förslag i motioner från den allmänna motionstiden 2002 rörande naturresursfrågor och vattenrätt.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Till betänkandet har fogats elva reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	5
Älvskydd m.m.	5
Vindkraft	5
Inledning.....	5
Lokaliseringsfrågor avseende vindkraftsutbyggnad	6
Krav avseende vindkraftsutbyggnad.....	6
Tillståndsprövning avseende vindkraftsutbyggnad.....	8
Den rättsliga regleringen.....	8
Motionerna	8
Utskottets överväganden.....	10
Nationalstadsparker	10
Vattenrätt.....	11
Omprövning av vattendoromar	11
Åtgärder till förmån för fisket m.m.	12
Användning av fiskeavgifter.....	14
Kommunalt veto	14
Reservationer.....	16
1. Älvskydd m.m. (punkt 1) (fp).....	16
2. Älvskydd m.m. (punkt 1) (v).....	16
3. Lokaliseringsfrågor avseende vindkraftsutbyggnad (punkt 2) (fp, kd, c)	17
4. Krav avseende vindkraftsutbyggnad (punkt 3) (m)	18
5. Krav avseende vindkraftsutbyggnad (punkt 3) (fp).....	19
6. Krav avseende vindkraftsutbyggnad (punkt 3) (kd)	20
7. Tillståndsprövning avseende vindkraftsutbyggnad (punkt 4) (c).....	21
8. Nationalstadsparker (punkt 5) (fp).....	22
9. Omprövning av vattendoromar (punkt 6) (v).....	23
10. Åtgärder till förmån för fisket m.m. (punkt 7) (m, fp, kd, c)	24
11. Kommunalt veto (punkt 9) (c, mp)	26
Särskilt yttrande.....	27
Nationalstadsparker (punkt 5) (c)	27
Förteckning över behandlade förslag.....	28
Motioner från allmänna motionstiden.....	28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Älvskydd m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Bo284 och 2002/03:N264 yrkande 2.

Reservation 1 (fp)

Reservation 2 (v)

2. Lokaliseringsfrågor avseende vindkraftsutbyggnad

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Bo265 yrkande 8, 2002/03:Bo288 yrkandena 1 och 4 samt 2002/03:Bo292 yrkandena 1 och 2.

Reservation 3 (fp, kd, c)

3. Krav avseende vindkraftsutbyggnad

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Bo223 yrkandena 14–17, 2002/03:Bo265 yrkande 9, 2002/03:Bo292 yrkande 3, 2002/03:MJ247 yrkande 1, 2002/03:MJ269 yrkande 7 samt 2002/03:N262 yrkande 5.

Reservation 4 (m)

Reservation 5 (fp)

Reservation 6 (kd)

4. Tillståndsprovning avseende vindkraftsutbyggnad

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Bo260, 2002/03:N348 yrkande 4 samt 2002/03:Sk349 yrkande 2.

Reservation 7 (c)

5. Nationalstadsparker

Riksdagen avslår motion 2002/03:Bo224.

Reservation 8 (fp)

6. Omprövning av vattendomar

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Bo229 och 2002/03:Bo299.

Reservation 9 (v)

7. Åtgärder till förmån för fisket m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Bo287, 2002/03:Bo302, 2002/03:Bo303 och 2002/03:MJ426 yrkande 7.

Reservation 10 (m, fp, kd, c)

8. Användning av fiskeavgifter

Riksdagen avslår motion 2002/03:Bo316.

9. Kommunalt veto

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Bo202 och 2002/03:K241 yrkande 12.

Reservation 11 (c, mp)

Stockholm den 26 november 2002

På bostadsutskottets vägnar

Göran Hägglund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Hägglund (kd), Owe Hellberg (v), Anders Ygeman (s), Lilian Virgin (s), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Siw Wittgren-Ahl (s), Hans Unander (s), Maria Öberg (s), Margareta Pålsson (m), Lars Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c), Gunnar Sandberg (s), Peter Danielsson (m), Sten Lundström (v), Helena Hillar Rosenqvist (mp) och Leif Jakobsson (s).

Utskottets överväganden

Älvskydd m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet bör avslå motionsförslagen om älvskydd m.m., *jämför reservationerna 1 (fp) och 2 (v)*.

I motion 2002/03:Bo284 (v) förespråkar motionärerna ett moratorium för vattenkraftsutbyggnad i avvaktan på att ett samlat grepp kan tas för att förstärka skyddet av våra vattenmiljöer.

Motion 2002/03:N264 (fp) yrkande 2 innehåller förslag om att det inte skall förekomma någon utbyggnad av orörda älvar.

Det sistnämnda yrkandet motsvarar tidigare motionsförslag som utskottet har avstyrkt vid flera tillfällen (senast i bet. 2001/02:BoU11). I betänkandet redovisade utskottet bl.a. följande:

Bostadsutskottet har vid ett flertal tillfällen avstyrkt motionsförslag liknande de nu aktuella. Det har skett med hänvisning till de då pågående övervägandena. Skyddet för vattendrag har, som redovisats, i flera sammanhang varit föremål för överväganden. Regeringen har stannat för att inte föreslå någon förändring av älvskyddet. Enligt utskottets mening föreligger inte tillräckliga skäl för att göra en annan bedömning.

Bostadsutskottet gör samma bedömning i dag. Utskottet finner inte heller tillräckliga skäl föreligga för att som förespråkas i v-motionen införa ett moratorium för vattenkraftsutbyggnad. Motionerna avstyrks.

Vindkraft

Utskottets förslag i korthet

Utskottet bör avslå motionsförslagen om

- lokaliseringsfrågor avseende vindkraftsutbyggnad, *jämför reservation 3 (fp, kd, c)*,
- krav avseende vindkraftsutbyggnad, *jämför reservationerna 4 (m), 5 (fp) och 6 (kd)*,
- tillståndsprövning avseende vindkraftsutbyggnad, *jämför reservation 7 (c)*.

Inledning

En redovisning av det relativt omfattande aktuella utredningsarbetet på området finns i betänkandet 2001/02:BoU11 (daterat april i år). Boverket, Statens

energimyndighet, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet har i en gemensam promemoria till Näringsdepartementet, Miljödepartementet och Kulturdepartementet daterad den 20 september 2002 lämnat förslag om hur myndigheternas fortsatta arbete skall samordnas och förslag till arbetsplan för detta arbete. Promemorian bereds inom Regeringskansliet.

I förekommande fall redovisas nedan under respektive rubrik nya uppgifter i förhållande till den ovan nämnda redovisningen i april.

Lokaliseringsfrågor avseende vindkraftsutbyggnad

Motionerna 2002/03:Bo265 (kd) yrkande 8 och 2002/03:Bo292 (kd) yrkande 1 innehåller förslag om att områden av riksintresse för vindkraft skall pekas ut. I motion 2002/03:Bo288 (c) yrkande 4 föreslår motionären att vindkraftsutbyggnad skall betraktas som riksintresse.

Utskottet har nu erfarit att Statens energimyndighet under år 2003 beräknas vara klar med sitt arbete med att peka ut områden av riksintresse för vindkraftsutbyggnad.

I motion 2002/03:Bo288 (c) yrkande 1 förespråkar motionären förbättrade möjligheter att bygga vindkraftverk i Skaraborg. Enligt motionären ställer försvaret krav på högsta höjd för vindkraftverk som försvårar vindkraftsutbyggnaden i Skaraborg.

Enligt vad utskottet nu har erfarit avser Försvarmakten att slutredovisa sitt uppdrag om vindkraftens effekter på militära övervaknings- och kommunikationssystem m.m. den 1 december 2003.

Slutligen förespråkar motionären bakom motion 2002/03:Bo292 (kd) yrkande 2 att större vindkraftsutbyggnader skall lokaliseras till områden med utbyggda elnät.

Affärsverket Svenska kraftnät har i augusti i år för regeringen redovisat sin slutrapport angående övergripande förutsättningar för storskalig utbyggnad av vindkraft i havs- och fjällområden. I rapporten sägs med hänvisning till elnätets nuvarande utbyggnad i Sverige bl.a. att såväl miljömässiga som ekonomiska skäl talar för att vindkraftsinstallationer bör förläggas till Svealand och Götaland. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Enligt utskottets mening bör de utredningar som alltjämt pågår när det gäller lokaliseringen av vindkraftverk avvaktas innan ställning tas i de av motionärerna aktualiserade frågorna. Motionerna avstyrks därför.

Krav avseende vindkraftsutbyggnad

Motion 2002/03:Bo223 (m) yrkandena 14–16 innehåller förslag om att det skall ställas krav på detaljplanprövning vid vindkraftsetablering, att det införs ett regelverk avseende minimiavstånd mellan bostäder och vindkraftverk samt att vindkraftsetablering skall föregås av samråd med närliggande kommuner.

I motion 2002/03:Bo265 (kd) yrkande 9 framhålls vikten av att kommunerna i översiktsplaneringen behandlar områden lämpliga för vindkraft.

Även motion 2002/03:Bo292 (kd) yrkande 3 innehåller förslag i frågor av vikt vid lokalisering av vindkraftverk. Motionären anser bl.a. att framtida utbyggnadsområden för vindkraft och områden fria från vindkraft skall markeras på kartorna i översiktsplaneringen, att utbyggnader bör samordnas mellan berörda kommuner och att boende skall vara med i planeringen från början.

I motion 2002/03:MJ247 (fp) yrkande 1 förespråkar motionärerna skärpta krav vid tillståndsprövning för vindkraftverk. De förespråkar bl.a. att stor återhållsamhet skall iakttas vid tillståndsprövning avseende anläggningar i natursköna områden.

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att göra en översyn av verkets Allmänna råd 1995:1 Etablering av vindkraft på land. Boverket har med anledning av detta upprättat ett förslag till handbok och skickat ut förslaget på remiss.

I handboken behandlas på ett eller annat sätt samtliga de frågor som tas upp i de ovan nämnda motionerna.

Motion 2002/03:Bo223 (m) yrkande 17 innehåller krav på miljökonsekvensbeskrivning för samtliga vindkraftverk med uteffekt över 125 kW. I motion 2002/03:N262 (m) yrkande 5 ställs krav på bl.a. miljö- och detaljplaneprövning av alla vindkraftsetableringar.

Beträffande dessa motioner vill utskottet erinra om att Vindkraftsutredningen, som lämnade sitt slutbetänkande (SOU 1999:75) Rätt plats för vindkraften i juni 1999, föreslog att alla vindkraftsprojekt över 125 kW skall tillståndsprövas enligt miljöbalken. Eftersom en miljökonsekvensbeskrivning skall ingå i en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken blir en följd av förslaget att miljökonsekvensbeskrivningar skall upprättas för alla grupper av vindkraftverk och enskilda verk med uteffekt på mer än 125 kW. Utredningens förslag är inte färdigberedda inom Regeringskansliet.

Motion 2002/03:MJ269 (m) yrkande 7 innehåller förslag om fiskeribiologiska undersökningar vid vindkraftsetablering till havs.

I denna del vill utskottet peka på att Naturvårdsverket, som framgår av betänkande 2001/02:BoU11, har redovisat ett regeringsuppdrag om att bl.a. beskriva naturvårdens intressen avseende utsjöbankar samt föreslå undersökningsprogram avseende vindkraftsparkers effekter på naturmiljön i havsområden. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Mot bakgrund av vad som nu har redovisats kan utskottet konstatera att samtliga frågor som tas upp i motionerna i någon form är föremål för utredning eller överväganden. Utskottet vill inte föregripa det pågående arbetet och avstyrker därför motionerna.

Tillståndsprovning avseende vindkraftsutbyggnad

Den rättsliga regleringen

Tillståndsprovningen av vindkraftverk regleras genom ett antal bestämmelser.

Till grund för regleringen bör inledningsvis nämnas att det i 9 kap. 1 § miljöbalken (MB) ges en legaldefinition av miljöfarlig verksamhet. Med miljöfarlig verksamhet avses enligt denna definition bl.a. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande.

Bestämmelserna i 9 kap. 6–8 §§ MB innehåller bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet och om provningsmyndigheter.

Med stöd av detta bemyndigande har regeringen utfärdat förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd vari bl.a. anges i vilken omfattning som den som avser att uppföra viss anläggning skall vara skyldig att ansöka om tillstånd enligt miljöbalken.

Enligt förordningen är gruppstation med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat för en sammanlagd uteffekt av mer än 125 kW att anse som miljöfarlig verksamhet. Om uteffekten är mer än 125 kW men högst 1 MW föreligger skyldighet att göra *anmälan* till kommunen men ej någon tillståndsplikt. Regleringen innebär vidare att det är förbjudet att utan *tillstånd* enligt miljöbalken anlägga eller driva gruppstation med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka aggregat för en sammanlagd uteffekt av mer än 1 MW.

Tillstånd söks hos länsstyrelse eller miljödomstol beroende på hur stor anläggning det är fråga om. Regeringen skall pröva tillåtligheten av gruppstation för vindkraft med tre eller flera vindkraftsaggregat med en sammanlagd uteffekt av minst 10 MW.

Det krävs även tillstånd enligt plan- och bygglagen (PBL) för vissa vindkraftverk. Således föreligger bygglovsplikt för uppförande av vindkraftverk om vindturbinens diameter är större än två meter eller om kraftverket placeras på ett avstånd från gränsen som är mindre än kraftverkets höjd över marken eller om kraftverket skall fast monteras på en byggnad (8 kap. 2 § första stycket 6 PBL). Kommunerna har dock enligt 8 kap. 5 § PBL möjlighet att, under vissa förutsättningar, i en detaljplan eller i områdesbestämmelser besluta att bygglov inte krävs.

Motionerna

Ett flertal motioner behandlar frågor om tillståndsprocessen beträffande vindkraftsanläggningar.

Motion 2002/03:Bo260 (c) yrkandena 1–2 förespråkar förenklad tillståndsprövning respektive samlad tillståndshandling för vindkraft. Särskilt påtalas problem med prövningar enligt både MB och PBL.

Även motion 2002/03:N348 (mp) yrkande 4 innehåller förslag om förenklad tillståndsprövning för vindkraftsetableringar.

I motion 2002/03:Bo260 (c) yrkande 3 finns förslag om att vindkraftverk ej bör anses vara miljöfarlig verksamhet. I samma motion (yrkande 4) förespråkas även en översyn av gällande gränsvärden för tillståndsprövning av vindkraftverk.

I motion 2002/03:Sk349 (c) yrkande 2 föreslår motionärerna villkorad tillståndsgivning för vindkraftverk i militärt känsliga områden. Villkoren skulle innebära krav på nedmontering i ”orostider”.

Vindkraftens betydelse för de i den sistnämnda motionen berörda områdena behandlas i den under avsnittet Lokaliseringsfrågor nämnda utredningen inom Försvarsmakten.

Som redovisats tidigare föreslog Vindkraftsutredningen att alla vindkraftsprojekt över 125 kW skall tillståndsprövas enligt miljöbalken. Vindkraftsutredningen ansåg vidare bl.a. att handeringen enligt MB och PBL bör samordnas för att undvika dubbelarbete och begränsa tidsåtgång och kostnader. Slutbetänkandet har remissbehandlats och regeringen har därefter initierat ytterligare arbeten på området (se under avsnittet Inledning). Miljöbalkskommittén avser enligt vad som redovisas i dess principbetänkande (SOU 2002:50) inte att behandla frågan om samordning mellan MB och PBL. Den parlamentariska kommittén för översyn av plan- och bygglagstiftningen (dir. 2002:97) har däremot i uppdrag att bl.a. lämna förslag till samordning mellan bestämmelserna i PBL och MB m.fl. lagar. I direktiven anges även bl.a. följande:

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/77/EG om främjande av el producerad från förnybara energikällor på den inre marknaden för el innehåller en artikel (artikel 6) om att medlemsstaterna skall utvärdera nuvarande lagar och författningar m.m. Syftet är bl.a. att hinder i lagstiftningen eller andra hinder för en ökning av produktionen av sådan el skall undanröjas, bl.a. genom effektivare och snabbare förfaranden. En utgångspunkt för översynen är att den svenska regleringen bör utformas på ett sådant sätt att det inte råder någon tvekan om att berörda EG-rättsliga krav genomförs fullt ut. Samtidigt bör så långt möjligt den nuvarande lagstiftningens systematik behållas och dubbelprövning undvikas. Behovet av att skapa enkla och överskådliga regler bör uppmärksammas särskilt. – – – En särskild samordningsfråga rör det förhållandet att t.ex. olika verksamheter som kan innebära miljöstörningar prövas såväl enligt miljöbalken som enligt PBL. I princip är det då olika aspekter som prövas och för att en verksamhet skall få bedrivas måste den vara tillåtlig enligt båda lagarna. Miljöbalken och plan- och bygglagstiftningen gäller således parallellt. I praktiken kan emellertid liknande aspekter ibland prövas enligt båda lagsystemen. Krav på att miljöaspekter i ökad utsträckning skall beaktas vid prövningen enligt PBL kan göra en sådan situation vanligare. Det finns då en risk för dubbelprövning men också i vissa fall för att en fråga inte kommer att prövas ordentligt enligt någon lag. Detta samordningsproblem bör studeras vid översynen.

Utskottets överväganden

Utskottet finner mot den redovisade bakgrunden att det saknas tillräckliga skäl för att nu ta ställning i de av motionärerna aktualiserade frågorna. Pågående överväganden bör avvaktas. Motionerna avstyrks.

Nationalstadsparker

Utskottets förslag i korthet

Utskottet bör avslå motionsförslagen om nationalstadsparker, *jäm-för reservation 8 (fp) samt särskilt yttrande (c)*.

I motion 2002/03:Bo224 (fp) förespråkas att Slottsskogen med omgivande områden, Göteborg, skall få status som nationalstadspark.

Enligt 4 kap. 7 § första stycket miljöbalken (MB) är området Ulriksdal–Haga–Brunnsviken–Djurgården en nationalstadspark. Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas. Lagförslaget behandlades av utskottet i betänkande 1994/95:BoU6. Skyddet för nationalstadsparker är väsentligt större än vad som i allmänhet gäller för områden som enligt 4 kap. MB är av riksintresse (t.ex. de vattenområden som omfattas av älvskyddet). Detta beror bl.a. på att undantaget i 1 § andra stycket samma kapitel (för utvecklings- och totalförsvarsändamål m.m.) inte är tillämpligt.

Frågor om inrättande av ytterligare nationalstadsparker har behandlats i slutbetänkandet av Utredningen om nationalstadsparker (SOU 1996:38).

Utredningen föreslog att ytterligare två nationalstadsparker skulle inrättas (i Uppsala och Trollhättan). Frågan om inrättande av dessa parker har under en längre tid beretts inom Regeringskansliet. För närvarande pågår ingen beredning.

I nämnda betänkande analyserades även förutsättningarna för och behovet av att göra Slottsskogen till nationalstadspark.

Det aktuella motionsyrkandet är identiskt med ett förslag som utskottet avstyrkte under förra riksmötet (bet. 2001/02:BoU11).

Bostadsutskottet finner inte heller nu tillräckliga skäl att gå motionären till mötes och avstyrker därför motionen.

Vattenrätt

Utskottets förslag i korthet

Utskottet bör avslå motionsförslagen om

- omprövning av vattendomar, *jämför reservation 9 (v)*,
- åtgärder till förmån för fiske m.m., *jämför reservation 10 (m, fp, kd, c)*,
- användning av fiskeavgifter.

Omprövning av vattendomar

Motionären bakom 2002/03:Bo299 (s) framhåller behovet av att ompröva äldre vattendomar. Syftet med omprövningen skulle vara att införa en övre dämningssgräns i de fall sådan saknas för att undvika översvämningar och därigenom skydda bl.a. vägar, hamnar, broar och vattentäkter. Särskilt påtalas vikten av att detta görs i Dellensjöarna.

I motion 2002/03:Bo229 (v) påtalas behovet av omprövning av vattendomar för att underlätta anläggning av våtmarker. Enligt motionärerna är gamla tillstånd avseende dikningsföretag (markavvattning) hinder för våtmarksanläggning.

Beträffande äldre vattendomar vill utskottet inledningsvis peka på att tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande bestämmelser i äldre lag fortfarande gäller. Besluten skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i miljöbalken (MB) (5 § lag [1998:811] om införande av miljöbalken, MP).

Omprövning samt ändring av villkor m.m. behandlas i 24 kap 5 § MB. I bestämmelsen anges i elva punkter vid vilka situationer omprövning är tillåten. Enligt punkt 5 kan omprövning göras om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts. I sjätte punkten anges som förutsättning att förhållandena i omgivningen har ändrats väsentligt. Ramen för omprövningen ges i paragrafens fjärde stycke där det sägs att tillståndsmyndigheten vid omprövning inte får meddela så ingripande villkor eller andra bestämmelser att verksamheten inte längre kan bedrivas eller att den avsevärt försvåras. Kammarkollegiet, Naturvårdsverket och länsstyrelserna har rätt att begära omprövning. Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2002 (SFS 2002:175) har även en kommun, i de fall den har övertagit tillsynen av verksamheten, getts möjlighet att begära omprövning. Detta gäller bl.a. vissa tillståndspliktiga vattenverksamheter. Har tillståndet meddelats av miljödomstolen görs ansökan dit och i de fall länsstyrelsen meddelat tillstånd ställs ansökan i stället till länsstyrelsens miljöprövningsdelegation. För vissa markavvattningsföretag är länsstyrelsen tillståndsmyndighet och kan då även självmant ta upp frågor om omprövning.

Motionsförslag angående omprövning till skydd mot översvämningar behandlades ingående i betänkande 2001/02:BoU11. Förslagen avstyrktes med

hänvisning till bl.a. det uppdrag som den parlamentariska miljöbalkskommittén (dir. 2001:25) har på området.

Miljöbalkskommittén lämnade i juni i år ett delbetänkande (SOU 2002:50), tillika ett principbetänkande. I sammanfattningen av detta betänkande säger kommittén bl.a. att det generellt sett inte är genom omprövning av vattendomar som översvämningsproblemen kan mildras. Utredningen föreslår därför inga ändringar av omprövningsreglerna. Slutsatsen är i stället att vi måste vara beredda på att översvämningar kommer att inträffa. För att mildra verkningarna av dem förefaller det enligt utredningen mer ändamålsenligt med ökad hänsyn till översvämningsrisken vid den fysiska planeringen och en utbyggd verksamhet med älv- och samordningsgrupper.

I avsnitt 7.4.1 anför utredningen vidare:

Det pågående arbetet med genomförande av EG:s rambdirektiv för vatten kan komma att medföra att reglerna beträffande omprövning kan behöva ses över. Vi kan därför komma att återkomma till frågan i samband med att förslag presenteras om genomförande av direktivets bestämmelser. Vi vill dock peka på några frågor som framkommit i utredningsarbetet. Problemet med omprövningar synes framför allt vara en resursfråga. Innan en ansökan om omprövning kan komma till stånd krävs ofta omfattande utredningar som är kostsamma. – – – Länsstyrelsen som sökande i ett omprövningsmål riskerar även att få stå för eventuella sakägares rättegångskostnader. Därtill kommer att om en regleringsrättsinnehavare genom en omprövning drabbas av inskränkningar i sitt tillstånd över en viss nivå kan ersättning behöva betalas av det allmänna. Detta begränsar ytterligare myndigheternas utrymme att begära omprövningar. – – – Förutsättningarna för omprövning kan komma att förändras med anledning av den utredning om prövningsordningen för vattenverksamheter som presenteras i kapitel 5. Vi kan därför komma att återkomma i slutbetänkandet med förslag om ändring av reglerna om omprövning.

Utskottet finner inte tillräckliga skäl för att nu ställa sig bakom förslag som syftar till ändring av nuvarande regler för omprövning. Motionerna avstyrks sålunda.

Åtgärder till förmån för fisket m.m.

I motion 2002/03:Bo287 (s) påtalas behovet av att till förmån för bl.a. fiskars vandringsvägar och besöksnäringen ompröva äldre vattendomar. Motionärerna bakom motionerna 2002/03:Bo302 (s) och 2002/03:Bo303 (s) framhåller behovet av vandringsvägar för den vilda laxen respektive ålen i utbyggda älvar. På motsvarande sätt uppmärksammas i motion 2002/03:MJ426 (kd) yrkande 7 behovet av åtgärder för vandringsfisk vid vattenkraftverk.

Vattenkraftregleringen har medfört att det på vissa ställen inte finns någon fiskväg förbi vattenkraftverken. Även om det finns förbiflöden är det inte ovanligt att fisk skadas vid passagen. Kraftverksinnehavarna är därför i många fall skyldiga att kompensationsodla fisk, som sedan märks och sätts ut nedströms kraftverket.

Enligt utskottets mening bör det finnas förbiflöde vid alla kraftverk. Det innebär att de utbyggda älvarna, i de fall så erfordras, bör förses med lämpliga anordningar, som laxtrappor och vandringsvägar för ål.

I de fall anordningar för fiskens vandringar inte finns anlagda förutsätter tillkomsten av sådana att den vattendom som reglerar den aktuella vattenkraftanläggningen kan omprövas. Utskottet vill mot den bakgrunden något beröra reglerna för omprövning.

Utskottet har beträffande förutsättningarna för omprövning till förmån för fisket tidigare pekat på att om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket med stöd av 11 kap. 8 § MB eller enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är mindre ändamålsenliga så är det grund för omprövning varvid nya villkor kan meddelas (24 kap. 5 § första stycket 11 MB). Kammarkollegiet, Naturvårdsverket och länsstyrelserna har rätt att begära omprövning. I vissa fall kan numera, som nämnts i föregående avsnitt, även en kommun ansöka om omprövning.

Under sin beredning har utskottet erfarit att det förekommer tillståndsgivna verksamheter där varken ovan åsyftade anordningar har vidtagits eller villkor har meddelats. Det har ifrågasatts på vilka rättsliga grunder tillstånd till en sådan verksamheten kan omprövas till förmån för fiske.

Enligt huvudregeln kan alla tillstånd omprövas när det, från det att tillståndsbeslutet vann laga kraft, *förflutit tio år*. (se 24 kap. 5 § första stycket 1 MB). Om förutsättningarna enligt någon av paragrafens övriga punkter (2–11) är uppfyllda kan omprövning ske före denna tidpunkt. Jämför även lagen (1998:811) om införande av miljöbalken.

Ordalydelsen av bestämmelsen (24 kap. 5 § första stycket 11 MB) ger visst fog för att hävda att omprövning av verksamheter, där varken anordningar har vidtagits eller villkor har meddelats, inte skulle kunna göras med tillämpning av densamma.

I detta sammanhang finns det även skäl att peka på 24 kap. 5 § första stycket 5 MB som innebär att omprövning kan ske om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts. Även denna punkt som ligger närmast till hands, liksom andra punkter i paragrafen, kan grunda rätt för omprövning till förmån för fisket.

Det kan dock inte uteslutas att, om den särskilda regleringen för fisket (p. 11) inte skulle kunna åberopas i de aktuella fallen, det i vissa fall (eftersom p. 5 har en annan utformning) skulle innebära att omprövning till förmån för fisket inte skulle vara möjlig innan tio år förflutit. Man kan ifrågasätta det rimliga i att omprövningsmöjligheterna till skydd för fisket på detta sätt skulle vara beroende av om anordningar har vidtagits eller villkor har meddelats.

Samtidigt medför tillämpningen av respektive bestämmelse i vissa avseenden skillnader när det gäller ansvaret för motparters rättegångskostnader (se 25 kap. 3 § MB).

Utskottet kan i och för sig inte med den utredning som nu finns ta ställning till vilken betydelse det sagda skulle ha för fisket men anser att det under alla förhållanden framstår som otillfredsställande att bestämmelsen kan uppfattas som otydlig.

Mot den nu redovisade bakgrunden finns det enligt utskottets mening anledning att se över frågan om hur behovet av förbiflöden i befintliga vattenkraftverk kan tillgodoses och som en del i detta hur ändamålsenliga reglerna för omprövning av vattendomar är i sammanhanget. En sådan översyn skulle t.ex. kunna göras i samband med beredningen av de frågor som Miljöbalkskommittén tar upp i avsnitt 7.4.1 i betänkandet SOU 2002:50. Utskottet förutsätter mot den bakgrunden att regeringen utan särskilt tillkännagivande i frågan tar de initiativ som kan krävas. Utskottet kommer att följa frågornas hantering och utesluter inte möjligheten att i annat sammanhang aktualisera dem på nytt.

Med det anförda får förslagen i motionerna 2002/03:Bo287 (s) 2002/03:Bo302 (s), 2002/03:Bo303 (s) och 2002/03:MJ426 (kd) yrkande 7 anses vara i sak tillgodosedda.

Användning av fiskeavgifter

Motion 2002/03:Bo316 (s) tar upp frågan om inflytandet över användningen av vattenregleringsmedlen för fiskevård och förespråkar att frågorna bör hanteras lokalt.

Ett motsvarande yrkande avstyrktes av utskottet i betänkande 2001/02:BoU11. Fiskeriverket eller, efter verkets bemyndigande, länsstyrelsen bestämmer hur fiskeavgifter som har fastställts enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet skall användas, om inte annat har bestämts i domen eller beslutet (10 § förordningen [1998:928] om bygde- och fiskeavgifter).

Enligt inhämtade uppgifter och handlingar från Fiskeriverket har verket i viss omfattning delegerat beslutanderätten till länsstyrelser. Dessutom pågår det inom verket ett arbete som syftar till att bl.a. på nytt ta ställning till principerna för delegering av beslutanderätten i de angivna fallen. Arbetet beräknas vara avslutat under år 2003.

Bostadsutskottet finner mot den ovan redovisade bakgrunden inte tillräckliga skäl för att nu gå motionären till mötes och avstyrker motionen.

Kommunalt veto

Utskottets förslag i korthet

Utskottet bör avslå motionsförslaget om kommunalt veto, *jämför reservation 11 (c, mp)*.

I centerns partimotion 2002/03:K241 (c) yrkande 12 efterlyses en förstärkning av den kommunala vetorätten beträffande lokalisering av kärnkraftsavfall. Även motion 2002/03:Bo202(c) behandlar denna fråga, och motionärerna efterlyser bl.a. ett klarläggande av kommunala folkomröstningars betydelse i dessa frågor och ifrågasätter om kärnkraftsavfallet är en fråga för staten eller om det kommunala vetot skall gälla.

Bostadsutskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat frågor om det kommunala vetots utformning m.m. (senast i bet. 2001/02:BoU11) och avstyrkt förslag med samma inriktning som de nu aktuella motionerna.

Det kommunala vetot fick sin nuvarande utformning år 1990 (bet. 1989/90:BoU20). Då anförde utskottet att det kommunala vetot i dåvarande naturresurslagen var ett uttryck för grundtanken att kommunerna skall utöva ett starkt inflytande på den lokala miljön. Det kommunala vetot angavs också vara ett uttryck för den kommunala självbestämmanderätten i de markpolitiska frågorna liksom i frågan om huruvida en industri på grund av sin verksamhet borde tillåtas etableras i kommunen. Utskottet ansåg emellertid att det även mot en kommuns vilja i speciella undantagssituationer måste finnas möjlighet att fatta beslut om lokalisering av vissa anläggningar av stor nationell betydelse. Utskottet betonade vikten av att stor restriktivitet iaktas vid regeringens prövning av om en viss anläggning skall undantas från vetorätten och att samförståndslösningar i första hand bör eftersträvas.

Utskottet gör samma bedömning i dag och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Älvskydd m.m. (punkt 1) (fp)

av Nina Lundström (fp) och Lars Tysklind (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2002/03:N264 yrkande 2 och avstyrker motion 2002/03:Bo284.

Ställningstagande

Den planerade avvecklingen av kärnkraftsreaktorer kan förväntas leda till att kraven på ytterligare utbyggnad av vattendragen ökar. Till detta kommer att det legala älvskyddet är alltför svagt. Enligt vår mening bör det inte förekomma någon utbyggnad av orörda älvar. Det legala älvskyddet bör i stället stärkas.

Vi föreslår att riksdagen med anslutning till motion 2002/03:N264 (fp) yrkande 2 tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vi ställer oss däremot inte bakom förslaget om moratorium för all vattenkraftsutbyggnad som förs fram i motion 2002/03:Bo284 (v).

2. Älvskydd m.m. (punkt 1) (v)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo284 och avstyrker motion 2002/03:N264 yrkande 2.

Ställningstagande

Sverige präglas av en rikedom på sjöar, hav och vattendrag. Samtidigt tillhör dessa biotoper några av de mest hotade i vår svenska natur. Det beror säkerligen till stor del på att deras biologiska värden är mindre synliga än t.ex. skogens eller odlingslandskapets.

Det är därför glädjande att regeringen i samarbetet med Vänsterpartiet och Miljöpartiet har föreslagit långtgående mål för skydd och restaurering av våra vattenmiljöer. Åtgärdsstrategier har börjat utvecklas för att åstadkomma ett nödvändigt skydd och återställande av sjöar och vattendrag. Medan dessa åtgärdsstrategier utformas finns ändå ett överhängande hot om exploatering av våra vattendrag för exempelvis vattenkraftsutbyggnad.

Samtidigt pågår i dag ett antal utredningsuppdrag som berör våra vattenmiljöer. Utgångspunkten för samtliga dessa utredningsuppdrag är att vattenmiljöerna behöver ett stärkt skydd mot exploatering. Särskilt viktigt i detta sammanhang är det fortsatta miljömålsarbetet liksom anpassningen till de krav som följer av EU:s ramdirektiv för vatten.

Det är svårt att vidta de rätta åtgärderna för att värna våra vattendrag i avvaktan på att dessa utredningar slutförs. Det är ändå nödvändigt att avvärja hotet om ytterligare exploatering av vattendrag för vattenkraftsutbyggnad i avvaktan på ett stärkt skydd. Därför bör ett moratorium införas för all vattenkraftsutbyggnad i avvaktan på att ett samlat grepp kan tas för att förstärka skyddet av våra vattenmiljöer.

Förslaget i fp-motionen avstyrks.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo284 (v) och avslår motion 2002/03:N264 (fp) yrkande 2.

3. Lokaliseringsfrågor avseende vindkraftsutbyggnad (punkt 2) (fp, kd, c)

av Göran Hägglund (kd), Nina Lundström (fp), Lars Tysklind (fp) och Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Bo265 yrkande 8, 2002/03:Bo288 yrkande 4 och 2002/03:Bo292 yrkandena 1 och 2 samt avslår motion 2002/03:Bo288 yrkande 1.

Ställningstagande

Samhället måste ställas om till en mer uthållig utveckling. Vindkraften kommer här att spela en allt större roll som en förnyelsebar energikälla som vi har gott om i vårt land. Den är en påfallande ren energikälla och den tillför energi som är gratis och uteslutande. Påverkan på luft och klimat är synnerligen begränsad. När ett vindkraftverk har tjänat ut kan det monteras ned. Dessvärre finns stora målkonflikter kring denna energikälla.

Vindkraften medför stora ingrepp i landskapsbilden och har nackdelar i form av buller och skuggbildning. Påverkan kan förekomma på bl.a. telekommunikation och radaranläggningar liksom på djur- och växtliv. Oftast

finns de bästa förutsättningarna för vindkraftverk där turism, friluftsliv och rekreation samtidigt har sina mest attraktiva områden.

Områden av riksintresse för vindkraft behöver pekats ut, vilket föreslås i ett antal motioner. Detta arbete måste ta sin utgångspunkt i en dialog mellan Energimyndigheten, länsstyrelserna, berörda centrala verk och kommunerna. Därefter kan avvägningar mellan olika riksintressen göras. Det som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig utveckling bör ges företräde.

Större vindkraftsutbyggnader bör lokaliseras till områden som förutom att vara lämpliga i andra avseenden även har en utbyggd infrastruktur vad gäller elnätets distribution.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Bo265 (kd) yrkande 8, 2002/03:Bo288 (c) yrkande 4 och 2002/03:Bo292 (kd) yrkandena 1 och 2 samt avslår motion 2002/03:Bo288 (c) yrkande 1.

4. Krav avseende vindkraftsutbyggnad (punkt 3) (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Bo223 yrkande 15, 2002/03:N262 yrkande 5 och 2002/03:MJ269 yrkande 7, bifaller delvis motionerna 2002/03:Bo223 yrkandena 14, 16 och 17, 2002/03:Bo292 yrkande 3 och 2002/03:MJ247 yrkande 1 samt avslår motion 2002/03:Bo265 yrkande 9.

Ställningstagande

All lagstiftning måste enligt vår mening genomsyras av stor respekt för den enskilda äganderätten. Den bör samtidigt präglas av en stor respekt för människors liv och hälsa samt för skyddsintressen i natur och miljö. Även andra ytterst angelägna uppgifter för stat och kommun liksom konflikter mellan olika äganderätter bör beaktas vid den närmare regleringen inom olika områden.

Vindkraftens etableringsfrågor är komplicerade. Vindkraften har uppenbara fördelar som energikälla. Samtidigt syns ett vindkraftverk på stora avstånd och kan ge upphov till buller och andra olägenheter. Detta gör att värdefulla kultur- och naturvärden, liksom eventuella grannars intressen av en fortsatt god boendemiljö, måste beaktas. Enligt vår mening måste en markägare ges möjlighet att själv bestämma vad marken skall användas till och om han så önskar upplåta marken för vindkraft. Men detta kräver att även övriga intressen tas till vara på ett bra sätt. Det bör därför skapas ett fungerande regelverk som sätter snäva och tydliga gränser för byggande av vindkraftverk.

Den kommunala planprocessen bör givetvis ta ställning till frågor om vindkraftsetableringar. På så sätt kan skyddsvärda natur- och kulturmiljöer undantas och förutsebarhet garanteras ägare till kringliggande markområden.

Enligt vår mening är det inte tillräckligt att de i motion 2002/03:Bo223 aktualiserade mycket angelägna frågorna om krav på detaljplaneprövning vid vindkraftsetablering (yrkande 14), införande av respektavstånd mellan bostäder och vindkraftverk (yrkande 15) samt krav på samråd med närliggande kommuner vid vindkraftsetablering (yrkande 16) blir behandlade i den handbok som förväntas bli resultatet av översynen av Boverkets Allmänna råd 1995:1 Etablering av vindkraft på land. Vi anser att frågorna förtjänar att behandlas i ett större sammanhang. Till exempel bör kravet på detaljplaneprövning framgå av lagen. Vidare bör det, vilket föreslås i samma motion yrkande 17, ställas krav på miljökonsekvensbeskrivning för vindkraftverk med uteffekt över 125 kW.

Vi ställer oss även bakom det förslag om fiskeribiologiska undersökningar vid vindkraftsetableringar till havs som förs fram i motion 2002/03: MJ269 (m) yrkande 7.

Slutligen bör, såsom föreslås i motion 2002/03:Bo292 (kd) yrkande 3, områden fria från vindkraft anges i översiktsplan och utbyggnader samordnas mellan berörda kommuner.

Beträffande övriga motionsförslag vill vi avvakta de utredningar m.m. som pågår, varför vi inte kan ställa oss bakom dem nu.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Bo223 yrkande 15, 2002/03:N262 yrkande 5 och 2002/03: MJ269 yrkande 7, bifaller delvis motionerna 2002/03:Bo223 yrkandena 14, 16 och 17, Bo292 yrkande 3 och 2002/03: MJ247 yrkande 1 samt avslår motion 2002/03:Bo265 yrkande 9.

5. Krav avseende vindkraftsutbyggnad (punkt 3) (fp)

av Nina Lundström (fp) och Lars Tysklind (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2002/03: MJ247 yrkande 1 samt avslår motionerna 2002/03:Bo223 yrkandena 14–17, 2002/03:Bo265 yrkande 9, 2002/03:Bo292 yrkande 3, 2002/03: MJ269 yrkande 7 och 2002/03: N262 yrkande 5.

Ställningstagande

Det finns i dag cirka 600 vindkraftverk i Sverige som tillsammans producerar 0,5 TWh. Detta kan jämföras med den totala elproduktionen i Sverige som

ligger på 150 TWh. Man kan också jämföra med Barsebäcks andra reaktor som det finns planer på att stänga. Den producerar ca 4,4 TWh.

Det finns planer på att uppföra ytterligare 8 000–9 000 vindkraftverk i vårt land. Om en sådan etablering blir verklighet skulle många tidigare orörda naturområden behöva exploateras. De vindkraftverk som det i dag planeras för är ofta cirka 50 meter höga, och redan genom sin storlek skulle de avsevärt förändra landskapsbilden. Det skulle bli förödande om en sådan etablering tilläts i våra natursköna kustområden. Hade det handlat om en annan typ av industrietablering hade man varit mycket mer aktsam. Vi anser att stor återhållsamhet bör iaktas vid placering av nya vindkraftverk.

Beträffande övriga motionsförslag vill vi avvakta de utredningar m.m. som pågår varför vi inte kan ställa oss bakom dem nu.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03: MJ247 (fp) yrkande 1 och 2002/03: MJ269 (m) yrkande 7 samt avslår motionerna 2002/03: Bo223 (m) yrkandena 14–17, 2002/03: Bo265 (kd) yrkande 9, 2002/03: Bo292 (kd) yrkande 3 och 2002/03: N262 (m) yrkande 5.

6. Krav avseende vindkraftsutbyggnad (punkt 3) (kd)

av Göran Hägglund (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03: Bo265 yrkande 9 och 2002/03: Bo292 yrkande 3 samt avslår motionerna 2002/03: Bo223 yrkandena 14–17, 2002/03: MJ247 yrkande 1, 2002/03: MJ269 yrkande 7 och 2002/03: N262 yrkande 5.

Ställningstagande

Jag har noterat att det bedrivs ett omfattande utredningsarbete beträffande vilka krav som bör ställas i samband med vindkraftsetableringar. Jag vill i avvaktan på att detta arbete förs framåt endast ta ställning i några av de frågor som tas upp i de aktuella motionerna.

Redan nu bör det ställas krav när det gäller översiktsplaneringens hantering av vindkraftsetableringar. Översiktsplaneringen är det medel som står till buds för att skapa överblick och därmed förutsättningar för en genomtänkt utbyggnad. Själva planeringen innebär att område för område göra en avvägning mellan motstående intressen och bedöma vad landskapen tål. Boende i områden som är aktuella för en exploatering måste vara med i planeringen från början. Kristdemokraterna vill betona vikten av att kommunerna i översiktsplaneringen behandlar områden lämpliga för vindkraftverk.

Framtida utbyggnadsområden för vindkraft och även områden fria från vindkraftverk skall markeras på kartorna i översiktsplaneringen.

Vidare finns det skäl att redan nu ställa krav på att vindkraftsutbyggnaden samordnas mellan berörda kommuner och att länsstyrelserna är aktiva i sin roll som bevakare av mellankommunala intressen.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Bo265 (kd) yrkande 9 och 2002/03:Bo292 (kd) yrkande 3 samt avslår motionerna 2002/03:Bo223 (m) yrkandena 14–17, 2002/03:MJ247 (m) yrkande 1, 2002/03:MJ269 (m) yrkande 7 och 2002/03:N262 (m) yrkande 5.

7. Tillståndsprövning avseende vindkraftsutbyggnad (punkt 4) (c)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2002/03:Bo260 yrkandena 1–4 och avslår motionerna 2002/03:N348 yrkande 4 och 2002/03:Sk349 yrkande 2.

Ställningstagande

Det svenska samhället är beroende av en säker elförsörjning. Att garantera detta är ett av energipolitikens viktigaste mål.

Ett allvarligt hinder för att nå de uppsatta målen när det gäller utbyggnaden av förnybar elproduktion är dagens komplicerade och delvis föråldrade tillståndsprocess, i synnerhet den som gäller för vindkraften. Krånglig och tidsödande byråkrati och motstridiga krav från olika myndigheter fördröjer, förhindrar och fördröjer vindkraftens utbyggnad.

I några fall har utdragna tillståndsprocesser lett till att den planerade tekniken, när tillståndet väl är klart, redan är föråldrad. För att vindkraftsprojektören skall kunna utnyttja den senaste tekniken måste tillståndsprocessen då dras i gång på nytt.

Ett problem i sammanhanget är att vindkraftverk hamnar under flera olika regelverk och att tillståndsansökningar därför måste beredas av flera olika myndigheter parallellt. Önskvärt vore att, liksom i exempelvis Storbritannien, samla tillståndshandlingen under ett enda tak.

Man kan även ifrågasätta logiken i att vindkraft i dag klassas som miljöfarlig verksamhet samtidigt som den erhåller miljöbonus för att den är miljövänlig. Att projekt granskas noga och att strikta miljökrav ställs är självklart, men detta kan lika väl ske inom ramen för plan- och bygglagen.

Ytterligare ett problem är att de effektgränser som satts för när tillstånd behöver sökas från olika instanser inte har följt med den tekniska utvecklingen. När gränsen för att behöva söka regeringstillstånd sattes till 10 MW framstod denna nivå som gigantisk. I dag räcker det med en grupp på 3–4 kraft-

verk för att komma över denna gräns, vilket i sig i detta flesta fall innebär fördröjning av projektet eftersom ytterligare en instans, regeringen, måste kopplas in. Gränsvärdena måste ses över och anpassas till den teknikutveckling som skett.

I den mån motion 2002/03:N348 (mp) yrkande 4 inte är tillgodosedd genom det sagda avstyrks den.

Beträffande förslaget i motion 2002/03:Sk349 (c) yrkande 2 vill jag inte föregripa Försvarmaktens utredning, varför jag nu avstyrker den.

Vad jag nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo260 (c) yrkandena 1–4 och avslår övriga motioner.

8. Nationalstadsparker (punkt 5) (fp)

av Nina Lundström (fp) och Lars Tysklind (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo224.

Ställningstagande

Nya överväganden om att förklara områden för nationalstadspark bör göras i samband med den fortsatta fysiska riksplaneringen. Slottsskogen och Botaniska trädgården i Göteborg med omkringliggande områden uppfyller väl de kriterier som gäller för en nationalstadspark.

Det främsta argumentet för att inrätta en nationalstadspark är att skydda tillgången till en rik och varierad natur- och kulturmiljö, något som blir allt viktigare för människors välbefinnande. För boende i tätorter är tillgången till parker och grönområden av stor betydelse för vardagsmiljön och för rekreation och friluftsliv. Dessa områden har också betydelse för människors hälsa och för den biologiska mångfalden i tätorterna.

Nationalstadsparksstatus innebär ett samlat och långsiktigt skydd mot exploateringsföretag m.m. Ny bebyggelse och nya anläggningar får komma till stånd och andra ingrepp utföras endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmark och utan att i övrigt skada natur- och kulturvärden i området. De ekonomiska konsekvenserna av ett utpekande bör vara begränsade.

Slottsskogen och Botaniska trädgården är inte detaljplanlagda och har inget förordnande enligt 7 kap. miljöbalken. Däremot är området i Göteborgs översiktsplan markerat som område av riksintresse för sina kulturvärden och område för långsiktigt bevarad markanvändning. Kommunen äger i stort sett all mark i området. Enskilda objekt som kan framhållas är bl.a. Azaleadalen, Naturhistoriska museet, Slottsskogsvallen, Vitsippsdalen och Klippträdgår-

den. Några aktuella exploateringsintressen är inte kända, och området är starkt förankrat i kommunen som en betydelsefull stadspark.

De fördelar som skulle uppnås med att Slottsskogen och angränsande områden förklarades som nationalstadspark är att skyddet skulle bli starkare och därmed långsiktigt trygga områdets fortbestånd utan exploateringsintrång. Den uppmärksamhet som ges av en sådan förklaring skulle dessutom ge dessa områden en tydligare bevarandestatus.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo224 (fp).

9. Omprövning av vattendomar (punkt 6) (v)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo229 och avslår motion 2002/03:Bo299.

Ställningstagande

Vattenmiljöerna i Skåne har i olika grad påverkats av dikningsföretag. Många biotoper, som kärr, fuktängar och strandängar, har försvunnit. Vissa vattendrag har lagts i kulvert medan andra har rätats ut, vilket har lett till att en mängd av vattenmiljöernas ekologiska funktioner försämrats eller försvunnit. De hydrologiska förhållandena i landskapet har förändrats. Snabba kraftiga flöden omväxlande med längre perioder där flödena är låga har lett till minskad reningsförmåga, brist på blöta områden och i vissa fall uttorkning. När vattendragen rätades ut, den omgivande vegetationen togs bort och vattendragen kulverterades försvann spridningskorridorer som var viktiga för många växt- och djurarter.

Det finns i dag cirka 5 900 legaliserade markavvattningsföretag i Skåne. I dessa legaliserade markavvattningsföretag finns fastställda nivåer som markägarna har både rätten och skyldigheten att upprätthålla.

I riksdagsbeslutet om etappmål och strategier för att nå miljömålen finns bl.a. mål avseende nyanläggning av våtmarker. Återläggning av tidigare våtmarker samt nyanläggning motiveras med att det återskapar de biotoper som behövs för att bevara den biologiska mångfalden.

Som ett av delmålen för att nå det övergripande målet senast år 2020 gäller att det i odlingslandskapet skall anläggas eller återställas minst 12 000 hektar våtmarker och småvatten fram till år 2010. För Skånes del har målet satts till att senast år 2010 återskapa 5 000 hektar våtmarker i odlingslandskapet. Även tidigare har anläggning av våtmarker påbörjats som ett led i det naturvårdsarbete som många kommuner bedriver. Arbetet tog fart när medfinansiering via de lokala investeringsprogrammen gjordes möjlig. För att nå det långsiktiga

målet och etappmålet måste emellertid anläggandet av våtmarker öka markant i volym.

I en utvärdering av det s.k. Kävlingeåprojektet, slutrapporten från Höjeåprojektet och den sammanställning som Världsnaturfonden (WWF) har gjort klargörs att dikningsföretagen anses vara ett stort hinder för att anlägga större våtmarker och återskapa slingrande rinnande vatten och därmed får ses som ett hinder för att nå miljömålet. Det är de gamla vattendomarna som begränsar det allmännas rådighet över vattnet.

I utvärderingen sägs vidare bl.a. att man hittills har undvikit projekt som kräver domstolsprövning eller omprövning av dikningsföretag – detta med hänsyn till risken att projektet drar ut på tiden eller går i stöpet. Det vore rimligt att hydrologin i ett vattenföretag skall kunna förändras till gagn för vatten- och naturvård. Om så är fallet borde det finnas en väg för t.ex. kommunen att ansöka om omprövning av dikningsföretaget.

Vänsterpartiet anser, mot bakgrund av vad som anförts i motion 2002/03:Bo229 (v), att gamla vattendomar bör omprövas i syfte att underlätta för nyanläggning av våtmarker. Vi finner inte tillräckliga skäl för att ställa oss bakom förslaget i motion 2002/03:Bo299 (s).

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Bo229 (v) och avslår motion 2002/03:Bo299 (s).

10. Åtgärder till förmån för fisket m.m. (punkt 7) (m, fp, kd, c)

av Göran Hägglund (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Margareta Pålsson (m), Lars Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Bo287, 2002/03:Bo302, 2002/03:Bo303 och 2002/03:MJ426 yrkande 7.

Ställningstagande

Vattenkraftregleringen har medfört att det på vissa ställen inte finns någon fiskväg förbi vattenkraftverken. Även om det finns förbiflöden är det inte ovanligt att fisk skadas vid passagen. Kraftverksinnehavarna är därför i många fall skyldiga att kompensationsodla fisk, som sedan märks och sätts ut nedströms kraftverket.

Enligt vår mening bör det finnas förbiflöde vid alla kraftverk. Det innebär att de utbyggda älvarna, i de fall det inte redan finns, bör förses med erforderliga laxtrappor och vandringsvägar för ål.

I de fall anordningar för fiskens vandringar inte finns anlagda förutsätter tillkomsten av sådana att den vattendom som reglerar den aktuella vatten-

kraftanläggningen kan omprövas. Vi vill mot den bakgrunden något beröra reglerna för omprövning.

Vi vill beträffande förutsättningarna för omprövning till förmån för fisket peka på att om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket med stöd av 11 kap. 8 § MB eller enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är mindre ändamålsenliga är det grund för omprövning varvid nya villkor kan meddelas (24 kap. 5 § första stycket 11 MB). Kammarkollegiet, Naturvårdsverket och länsstyrelserna har rätt att begära omprövning. I vissa fall kan numera, som nämnts i föregående avsnitt, även en kommun ansöka om omprövning.

Under beredningen har vi erfarit att det förekommer tillståndsgivna verksamheter där varken ovan åsyftade anordningar har vidtagits eller villkor har meddelats. Det har ifrågasatts på vilka rättsliga grunder tillstånd till en sådan verksamheten kan omprövas till förmån för fiske.

Enligt huvudregeln kan alla tillstånd omprövas när det, från det att tillståndsbeslutet vunnit laga kraft, *förflutit tio år* (se 24 kap. 5 § första stycket 1 MB). Om förutsättningarna enligt någon av paragrafens övriga punkter (2–11) är uppfyllda kan omprövning ske före denna tidpunkt. Jämför även lagen (1998:811) om införande av miljöbalken.

Ordalydelsen av bestämmelsen (24 kap. 5 § första stycket 11 MB) ger visst fog för att hävda att omprövning av verksamheter, där varken anordningar har vidtagits eller villkor har meddelats, inte skulle kunna göras med tillämpning av densamma.

I detta sammanhang finns det även skäl att peka på 24 kap. 5 § första stycket 5 MB som innebär att omprövning kan ske om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts. Även denna punkt som ligger närmast till hands kan, liksom andra punkter i paragrafen, grunda rätt för omprövning till förmån för fisket.

Det kan dock inte uteslutas att, om den särskilda regleringen för fisket (p. 11) inte skulle kunna återopas i de aktuella fallen, det i vissa fall (eftersom p. 5 har en annan utformning) skulle innebära att omprövning till förmån för fisket inte skulle vara möjlig innan tio år förflutit. Man kan ifrågasätta det rimliga i att omprövningsmöjligheterna till skydd för fisket på detta sätt skulle vara beroende av om anordningar har vidtagits eller villkor har meddelats.

Samtidigt medför tillämpningen av respektive bestämmelse i vissa avseenden skillnader när det gäller ansvaret för motparters rättegångskostnader (se 25 kap. 3 § MB).

Vi kan i och för sig inte med den utredning som nu finns ta ställning till vilken betydelse det sagda skulle ha för fisket men anser att det under alla förhållanden framstår som otillfredsställande att bestämmelsen kan uppfattas som otydlig.

Mot den nu redovisade bakgrunden finns det enligt vår mening anledning att skyndsamt se över frågan om hur behovet av förbiflöden i befintliga vattenkraftverk kan tillgodoses och, som en del i detta, hur ändamålsenliga reglerna för omprövning av vattendomar är i sammanhanget. En sådan översyn skulle t.ex. kunna göras i samband med beredningen av de frågor som Miljöbalkskommittén tar upp i avsnitt 7.4.1 i betänkandet SOU 2002:50. Det bör därför ankomma på regeringen att snarast ta de initiativ som krävs för att den nu förordade översynen snarast skall komma till stånd.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet tillstyrker därmed förslagen i motionerna 2002/03:Bo287 (s) 2002/03:Bo302 (s), 2002/03:Bo303 (s) och 2002/03:MJ426 (kd) yrkande 7.

11. Kommunalt veto (punkt 9) (c, mp)

av Rigmor Stenmark (c) och Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Bo202 och 2002/03:K241 yrkande 12.

Ställningstagande

Av största vikt är att respekten för den kommunala nivån ökar. Det är därför viktigt att valresultat liksom kommunala folkomröstningar respekteras i högre utsträckning än vad som nu är fallet. Vårt förslag är därför att den kommunala vetorätten skall förstärkas. I dag gäller det kommunala vetot enligt miljöbalken inte all verksamhet, utan det görs undantag för t.ex. anläggningar för mellanlagring eller slutförvaring av kärnämnen eller kärnavfall. Vi har tidigare i riksdagen motsatt oss denna ytterligare försvagning av det kommunala vetot. Det pågår runtom i landets kommuner livliga debatter angående kärnkraftsavfallshanteringen. Vi anser att staten bör ta ett tydligare ansvar för att frågorna löses på ett acceptabelt sätt.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Bo202 (c) och 2002/03:K241 (c) yrkande 12.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Nationalstadsparker (punkt 5) (c)

av Rigmor Stenmark (c).

En av de många mycket viktiga uppgifterna på miljöområdet är att nu i ökad utsträckning skydda och bevara grönområden, parker och grönytor i städerna, framför allt de större städerna. Stadsregionernas djur- och växtliv är mycket sårbara. Detta innebär att strukturen på tätorternas grönområden måste ha goda samband med omgivande naturområden. Grönområdena har även en stor social betydelse för människors välbefinnande i ett stadslandskap. Genom inrättande av nationalstadsparker ges stora områden skydd och status som helhet, vilket gör det möjligt att bättre förvalta dessa naturtillgångar. Det är av den anledningen önskvärt att fler nationalstadsparker inrättas. Det är samtidigt viktigt att framhålla att planer på inrättande av nya nationalstadsparker alltid skall vara lokalt förankrade.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2002/03:Bo202 av Rigmor Stenmark (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det kommunala vetot och kärnkraftsavfall.

2002/03:Bo223 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

14. Riksdagen beslutar om krav på detaljplanprövning av vindkraftsetableringar i enlighet med vad som anförs i motionen.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa respektavstånd mellan bostäder och vindkraftverk.

16. Riksdagen beslutar att samråd med närliggande kommuner skall krävas vid etablering av vindkraftverk.

17. Riksdagen beslutar i enlighet med vad som i motionen anförs om krav på miljökonsekvensbeskrivning vid etablering av vindkraftverk.

2002/03:Bo224 av Eva Flyborg (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Slottsskogen med omgivande områden status som nationalstadspark.

2002/03:Bo229 av Karin Svensson Smith m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omprövning av gamla vattendomar i syfte att underlätta för nyanläggning av våtmarker.

2002/03:Bo260 av Åsa Torstensson och Eskil Erlandsson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förenkla tillståndprocessen för vindkraftsanläggningar.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samla tillståndshandlingen för vindkraft under ett tak.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vindkraft inte bör klassas som miljöfarlig verksamhet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anpassa gränsvärden för tillståndskrav till den teknikutveckling som skett på vindkraftsområdet.

2002/03:Bo265 av Dan Kihlström m.fl. (kd):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att områden med riksintresse för vindkraft bör tas fram i samverkan med länsstyrelserna och kommunerna.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att kommunerna i översiktsplanen tar med områden lämpliga för vindkraftverk.

2002/03:Bo284 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om införandet av ett moratorium för vattenkraftsutbyggnad i avvaktan på att ett samlat grepp kan tas för att förstärka skyddet av våra vattenmiljöer.

2002/03:Bo287 av Raimo Pärssinen m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att ompröva äldre vattendomar.

2002/03:Bo288 av Birgitta Carlsson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra möjligheterna att bygga vindkraftverk i Skaraborg på attraktiva lägen trots försvarets krav.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att betrakta vindkraftsutbyggnad som riksintresse.

2002/03:Bo292 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att områden av riksintresse för vindkraftsutbyggnad bör pekas ut.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att större vindkraftsutbyggnader av ekonomiska skäl bör lokaliseras till områden med en utbyggd infrastruktur för eldistribution.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om övriga hänsyn som bör tas vid lokalisering av vindkraftverk.

2002/03:Bo299 av Kenth Högström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en revision av äldre vattendomar i allmänhet och med stöd i 1933 års regleringsdom av Dellensjöarna i synnerhet.

2002/03:Bo302 av Hans Stenberg och Agneta Lundberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av vandringsvägar för att rädda den vilda laxens fortbestånd.

2002/03:Bo303 av Hans Stenberg och Göran Norlander (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av vandringsvägar för att rädda ålens fortbestånd.

2002/03:Bo316 av Kenth Högström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur vattenregleringsmedlen för fiskevård skall användas.

2002/03:K241 av Maud Olofsson m.fl. (c):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den kommunala vetorätten förstärks.

2002/03:MJ247 av Axel Darvik m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skärpa kraven vid tillståndsprovning för nybyggnation av vindkraftverk.

2002/03:MJ269 av Per Westerberg m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om storskalig vindkraft.

2002/03:MJ426 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om restaurering av strömmar och vattendrag.

2002/03:N262 av Lars Lindblad m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vindkraftens villkor.

2002/03:N264 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ingen utbyggnad av de orörda älvarna får ske.

2002/03:N348 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undanröja byråkratiska hinder för vindkraftsetableringar.

2002/03:Sk349 av Åsa Torstensson och Eskil Erlandsson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vindkraftverk i attraktiva lägen och militära krav för signalspaning.